

логічний методи. Определена класифікація помилок, що виникають при введенні початкових залишків основних засобів. Розроблені чіткі практичні рекомендації по усуненню логічних помилок, допущених при введенні початкових залишків в програмі «1С: Підприємство 8.2», з урахуванням вимог Податкового кодексу України. Сделан вывод, что для исправления ошибок при вводе начальных остатков основных средств необходимо воспользоваться типовыми документами.

Ключевые слова: начальные остатки, основные средства, списание, модернизация, исправления ошибок.

Annotation

S. Kontseba

Correction of errors in application of initial remnants of fixed tools in the "1c: Enterprise 8.2"

According to practice, in the process of correcting errors in the program "1C: Enterprise" there are complications when it comes to the appropriate design of related transactions in accordance with the law and their method of their execution in automated accounting system. The article is written to define clear practical recommendations on correcting logical errors when initial remnants of fixed-tools for software-based platform "1C: Enterprise 8.2". In summarizing the results of scientific developments on methodological principles of accounting entry of initial remnants of fixed-tools in the "1C: Enterprise 8.2" and shaping proposals for improving the system, dialectical and logical methods have been used. Classification of errors that occur when you entering initial remnants of fixed-tools, of have also been defined. Clear practical recommendations on elimination of logical errors in initial remnants entered in the "1C: Enterprise 8.2", considering the requirements of the Tax Code of Ukraine have been given. It is concluded that to correct the errors introduced by initial remnants of fixed-tools one must use assets of standard documents.

Key words: *primary balances, fixed assets, write-off, modernization, error correction.*

УДК 338.33:334.72

ВПЛИВ КОНЦЕНТРАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА ТА ЙОГО ДИВЕРСИФІКАЦІЇ НА РОЗВИТОК ДРІБНОТОВАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

І.І. Мартинюк,

С. Б. Романишин, кандидат економічних наук

Національний університет "Львівська політехніка"

В статті досліджено вплив концентрації сільськогосподарського виробництва і диверсифікації в ньому на розвиток сільськогосподарських виробників. Доведено, що дрібнотоварні сільськогосподарські виробники з низьким рівнем концентрації виробництва мають тяжіти до спеціалізованого виробництва продуктів харчування і сільськогосподарської сировини.

Ключові слова: дрібнотоварні сільськогосподарські виробники, інтеграція, спеціалізація, концентрація, диверсифікація.

Концентрація аграрного виробництва полягає в зосередженні землі та засобів виробництва, робочої сили та обсягів сільськогосподарської продукції на окремих підприємствах за рахунок збільшення їх розмірів. При цьому абсолютний рівень концентрації визначається середнім розміром аграрних підприємств, селянських (фермерських) господарств, сільськогосподарських товариств з обмеженою відповідальністю, приватних аграрних підприємств, виробничих сільськогосподарських кооперативів по регіонах. Відносний рівень концентрації сільськогосподарського виробництва залежить від частки великих підприємств у загальній кількості подібних аграрних підприємств у певному регіоні чи в країні.

Одночасно з концентрацією сільськогосподарського виробництва відбувається його диверсифікація як урізноманітнення діяльності підприємств у виробничому фінансовому та маркетинговому напрямках. При цьому акцентується увага на таких видах діяльності, що не пов'язані з основним виробництвом.

Методика досліджень. Проблеми, пов'язані з концентрацією сільськогосподарського виробництва, а також вплив диверсифікації на розвиток дрібнотоварних аграрних підприємств були досліджені В. Андрійчуком, М. Бабенко, Р. Волошин, О. Кібукович, В. Месель-Василяк, В. Узин, О. Шариповою, М. Янків [1 – 9]. Проте недостатньо уваги приділено впливу цих процесів на функціональні можливості дрібнотоварних сільськогосподарських виробників. У зв'язку з поглибленням ринкових перетворень на селі ці питання потребують подальшого дослідження.

З метою внесення пропозицій у вирішення поставленої проблеми в статті поставлені завдання щодо оцінки сильних і слабких сторін концентрації сільськогосподарського виробництва та його диверсифікації на розвиток дрібнотоварних виробників аграрної продукції.

Результати досліджень. Метою розвитку організаційно-економічних формувань у сфері сільськогосподарського виробництва є пристосування підприємств до умов зовнішнього середовища шляхом формування виробничих одиниць, що самоорганізовані та самодостатні. І цей процес перетворень виявляється безперервним [8, с. 2].

Досвід успішної діяльності різних аграрних формувань доказує, що виживання їх у сучасних умовах забезпечується за рахунок безперервної трансформації організаційної, управлінської й виробничої функцій. Трансформація дозволяє адаптувати сільськогосподарські підприємства до умов їх господарювання. В умовах глибоких структурно-технологічних деформацій сільськогосподарського виробництва необхідні механізми державного регулювання, які забезпечують поєднання самостійності та відповідальності суб'єктів господарювання щодо раціонального використання ресурсів і випуску продукції виробничого та споживчого призначення, що користується попитом.

Внаслідок змін у використанні земель сільськогосподарського призначення сформувалася нераціональна структура землекористування. Характерними стали черезсмужжя, вклинювання в основі масиви землі сільськогосподарських підприємств, подрібненість сільськогосподарських угідь, погіршення їх якісного стану, що потребує комплексу заходів землеустрою щодо використання та охорони земель [5, с. 252].

Динаміка розвитку сільськогосподарських підприємств характеризується посиленням процесів кооперації та інтеграції в аграрній сфері, що передбачає концентрацію виробництва і ресурсів дрібних товаровиробників. Концентрація аграрного виробництва чинить істотний вплив на його ефективність, що призводить до зростання прибутковості, за рахунок позитивної дії чинника масштабів виробництва. При цьому відбувається економія на постійних витратах, зменшуються питомі капіталовкладення, підвищується маневреність матеріальних ресурсів, що поліпшує ефективність їх використання, підвищується продуктивність праці найманих робітників [2, с. 3 – 9].

Однак надмірна концентрація сільськогосподарських підприємств має свої обмеження. У надмірно концентрованих аграрних підприємствах ускладнюється процес управління виробництвом, зростають транспортні витрати, часто погіршується якість робіт і дотримання технології виробництва. Великі тваринницькі ферми негативно впливають на довкілля.

Потужні аграрні господарські структури, завдяки значно більшим технічним і фінансовим можливостям, витісняють з ринку оренди землі дрібнотоварних сільськогосподарських виробників, які не можуть з ними конкурувати. Це загрожує самому існуванню дрібних виробників, що зменшує можливості працевлаштування селян, недоотримування податків сільськими радами, погіршує інфраструктуру сільських поселень. Зумовлено це і тим, що багато великих сільськогосподарських підприємств реєструється в містах, де і сплачують податки.

Процес ресурсної концентрації у сільськогосподарському виробництві зростає із введенням повноцінного ринку землі, що створює можливості придбання землі у приватну власність.

Для ринкової економіки, крім ресурсної, характерна й економічна концентрація аграрних підприємств, яка створює реальну можливість здійснення вирішального впливу однієї або декількох пов'язаних між собою юридичних чи фізичних осіб на господарську діяльність інших суб'єктів господарювання.

Законом України «Про захист економічної конкуренції» (2001) передбачається контроль за концентрацією суб'єктів господарювання, які займають монопольне становище на ринку. Цим законом визначено, що суб'єкт господарювання, який на ринку не має внаслідок обмежених можливостей доступу на цей ринок інших суб'єктів господарювання, займає монопольне становище. З метою захисту економічної конкуренції монопольним вважається становище і такого суб'єкта господарювання, частка товарів якого на ринку перевищує 35%, за умови, якщо він не доведе, що зазнає значної конкуренції.

До суб'єкта господарювання, який займає монопольне становище на ринку, антимонопольним комітетом України порушується справа про недотримання законодавства про захист економічної конкуренції та може бути прийнято рішення про примусовий поділ такого суб'єкта господарювання, накладання штрафів, блокування цінних паперів тощо [1, с. 579].

Значний інтерес для сільськогосподарських підприємств представляє і концентрація окремих товарних ринків з погляду ступеня їх монополізації. Чим вищий він, тим тяжче іншому виробникові відповідного товару увійти до цього ринку з власним товаром, тим складніше здійснювати власну цінову політику.

Отже, дрібнотоварні сільськогосподарські виробники за наявних можливостей розвитку своїх підприємств шляхом концентрації виробництва повинні враховувати заповнення окремих товарних ринках відповідними товарами з погляду на ступінь їх монополізації.

Однією з суспільних форм організації сільськогосподарського виробництва є його диверсифікація. Як економічний термін диверсифікація означає проникнення підприємств у нові для них сфери діяльності. При цьому акцентується на створенні таких видів діяльності, що не пов'язані з основним виробництвом.

За напрямками диверсифікації її формування можуть бути горизонтальні, вертикальні або конгломератні. Горизонтальна диверсифікація сприяє створенню структур, що об'єднують виробників однорідної та взаємозамінної продукції. Вона характеризується високим рівнем концентрації та спеціалізації виробництва. Горизонтальна диверсифікація виявляється у зростанні частини бізнесу в одній сфері діяльності. Такий процес ґрунтується на концентрації та централізації виробництва і капіталу, створенні спільних підрозділів з виробництва певної продукції. Диверсифікованими підприємствами можуть бути ферми, фірми, колективи, комплекси, державні та кооперативні господарства. При горизонтальній диверсифікації підприємство починає випускати продукцію, для виробництва якої не потрібні зміни чинної технології або розробка нової.

При вертикальній диверсифікації створюється продукція, яку підприємство отримувало від партнерів–постачальників, а при корпоративній диверсифікації створюється виробництво принципово нової продукції.

Диверсифікація виробництва в сільському господарстві з огляду на специфіку даної сфери істотно відрізняється від промислової диверсифікації. В аграрному секторі виробнича диверсифікація сприяє урізноманітненню на підприємстві видів виробництв, що забезпечують отримання різної продукції або розширення її асортименту.

Виробнича диверсифікація в сільськогосподарському секторі поділяється на галузеву і продуктово-асортиментну. Своєю чергою, до галузевої диверсифікації входять горизонтальна (горизонтально інтегрована і горизонтально неінтегрована) і вертикальна (вертикально інтегрована і вертикально неінтегрована). До продуктово-асортиментної диверсифікації відносяться класична (в межах однієї номенклатури продукції) та специфічна (в межах однієї галузі сільськогосподарського виробництва розвиток підгалузей).

Фінансова диверсифікація сільськогосподарського виробництва полягає в урізноманітненні фінансової діяльності підприємства, яка здійснюється через реалізацію ним різних видів короткострокових і довгострокових фінансових вкладень.

Маркетингова диверсифікація пов'язана зі створенням підприємствами власної торговельної мережі, розширенням каналів збуту продукції, організацією після продажного обслуговування проданих товарів [1, с. 581 – 582].

Аграрні підприємства, в тому числі й дрібнотоварні, часто застосовують продуктово-асортиментну диверсифікацію. До неї належить розширення на підприємстві асортименту продукції в межах певної номенклатури (класична диверсифікація), яка виробляється за єдиною базовою технологією, одними і тими ж засобами виробництва, а також тими ж працівниками.

Однак продуктово-асортиментна диверсифікація в аграрному виробництві може здійснюватися в межах його окремих галузей (специфічна диверсифікація), що характерна лише для аграрних підприємств.

Отже, виважена продуктово-асортиментна диверсифікація у практиці роботи дрібнотоварного сільськогосподарського виробника суттєво може вплинути на економіку підприємства, тому що для її реалізації потрібні менші кошти, що

підвищує конкурентоспроможність продукції. При цьому повніше задовольняються потреби споживачів і здійснюється гнучкіша цінова політика. А це підвищує прибутковість сільськогосподарського виробництва, змінює позиції підприємства на ринку, підвищує його конкурентоспроможність.

Малі сільськогосподарські виробники з диверсифікованим виробництвом стають економічно стійкішими, особливо в умовах змін зовнішнього середовища (стихійне лихо, кризові явища тощо). Диверсифікація дозволяє підприємствам сільськогосподарського сектора повніше використовувати свої матеріальні та кадрові ресурси, пом'якшувати вплив сезонності. Це підвищує зайнятість працівників, дає додатковий дохід від продуманого галузевого маневру, сприяє нарощуванню обсягів виробництва тої продукції на яку є попит і формується прийнятна ціна, та скороченню виробництва тих видів продукції, на які виникає несприятлива кон'юнктура ринку.

Диверсифікація аграрних підприємств, особливо галузева, вертикально інтегрована диверсифікація, дозволяє отримати синергійний ефект, що за однакових інших умов, підвищує ефективність виробництва сільськогосподарської сировини та продуктів харчування.

Окрім позитивних впливів диверсифікація сільськогосподарського виробництва може нести й певні ризики та загрози. Це проявляється зниженням рівня спеціалізації та концентрації сільськогосподарського виробництва, що призводить до зниження виробництва та рівня його рентабельності. Управляти диверсифікованим виробництвом значно складніше, ніж спеціалізованим, що підвищує ризик прийняття менеджерами необґрунтованих рішень.

Висновки. Концентрація і диверсифікація дрібнотоварного сільськогосподарського виробництва на тлі його інтеграції сприяють подальшому розвитку підприємства. Однак кожний підприємець повинен самостійно вирішувати, до якого рівня йому слід концентрувати та диверсифікувати конкретне виробництво. Він повинен враховувати при цьому як стан зовнішнього середовища (стабільність економіки, кон'юнктуру ринку, платоспроможність населення тощо), так і розміри підприємства, стан його економіки та рівень спеціалізації. Більші за розміром сільськогосподарські підприємства мають реальніші можливості для диверсифікації виробництва. Вони можуть розвинути нові виробництва з раціональною їх концентрацією, що суттєво згладжує протиріччя між спеціалізацією і диверсифікацією виробничих відносин, сприяє досягненню ліпших результатів господарювання.

Великі за розміром сільськогосподарські підприємства мають значно більші фінансові ресурси для проведення диверсифікації та започаткування нових виробництв, що зменшує потребу в позичковому капіталі.

Дрібнотоварні сільськогосподарські виробники з низьким рівнем концентрації виробництва не в змозі розвивати багатогалузеве господарство, тому вони повинні тяжіти до спеціалізованого виробництва продуктів харчування чи сільськогосподарської сировини.

У ринкових умовах дрібнотоварні сільськогосподарські підприємства піддаються впливу різних чинників нестабільності, серед яких є природні, економічні та соціальні фактори. Тому в країнах з розвинутою ринковою економікою важливе місце займають державне регулювання аграрного виробництва, підтримка доходів дрібнотоварних сільськогосподарських товаровиробників та їх захист. Вільної конкуренції на ринку продуктів харчування

та сільськогосподарської сировини давно не існує. Держава в інтересах сільських товаровиробників і суспільства в цілому за допомогою різних важелів державного управління впливає на процеси саморегуляції попиту та пропозиції. Наука державного управління економікою сільськогосподарських товаровиробників сприяє ефективній компенсації негативних впливів ринкового механізму і недопущенню негативних соціально-економічних наслідків. Цьому будуть присвячені наші подальші наукові розвідки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. — 2-е видання, доп. і перероблене / В. Г. Андрійчук. — К.: КНЕУ, 2002. — 624 с.
2. Андрійчук В. Г. Надконцентрація агропромислового виробництва і земельних ресурсів та її наслідки / В. Г. Андрійчук // Економіка АПК. — 2009. — № 2. — С. 3 – 9.
3. Бабенко М. Д. Активізація і підвищення ефективності розвитку агропромислової інтеграції та кооперації в АПК регіону: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економічних наук: спец. 08.07.02 «Економіка сільськогосподарського виробництва і АПК» / М. Д. Бабенко. — Дніпропетровськ. 2005. — 20 с.
4. Волошин Р. Розвиток агропромислових підприємств в контексті земельних трансформацій / Р. Волошин, Л. Заставнюк // Економічний аналіз. — 2010. — № 7. — С. 39 – 41.
5. Кібукович О. Інтеграційні процеси в сільському господарстві як основа формування територіальних структур / О. Кібукович // Сучасні досягнення геодезичної науки і виробництва. — 2011. — Вип. 1 (21). — С. 252 – 254.
6. Месель–Василяк В. Я. Розвиток та ефективність організаційно – правових форм господарювання в сільському господарстві України / В. Я. Месель–Василяк // Економіка АПК. — 2004. — № 11. — С. 18 – 24.
7. Узун В. Я. Крупный и малый бизнес в сельском хозяйстве России: адаптация к рынку и эффективность / В. Я. Узун. — М.: ФГНУ «Росинформагротех», 2005. — 184 с.
8. Шаріпова О. С. Систематизація зв'язків, які визначають форми інтеграції підприємницьких структур в агропромисловому комплексі / О. С. Шаріпова // Управління проектами та розвитком виробництва. — 2011. — № 1 (37). — С. 1 – 6.
9. Янків М. Д. Організаційно-економічні механізми розвитку і функціонування АПК України / М. Д. Янків. — Львів: КООПОСВІТА, 2000. — 450 с.

Одержано 22.04.2014

Аннотація

И.И. Мартынюк, С. Б. Романишин

Влияние концентрации сельскохозяйственного производства и его диверсификации на развитие мелкотоварных предприятий

В статье исследовано влияние концентрации сельскохозяйственного производства и диверсификации в нем на развитие сельскохозяйственных производителей. Подробно рассмотрено диверсификацию как одну из форм организации сельскохозяйственного производства. В частности, охарактеризованы такие виды диверсификации как производственная, финансовая,

маркетинговая. Отмечено, что концентрация и диверсификация мелкотоварного сельскохозяйственного производства на фоне его интеграции способствуют дальнейшему развитию предприятия. Доказано, что мелкотоварные сельскохозяйственные производители с низким уровнем концентрации производства должны тяготеть к специализированному производству продуктов питания и сельскохозяйственного сырья.

Ключевые слова: мелкотоварные сельскохозяйственные производители, интеграция, специализация, концентрация, диверсификация.

Annotation

I. Martynyuk, S. Romanyshyn

Effect of concentration of agricultural production and its diversification to development of small-scale enterprises

The article provides the research on the influence of the concentration of the agricultural production as well as diversification in it, in order to develop the agricultural producers. Considerable attention has been paid to diversification as one of the forms of agricultural production organization. Industrial, functional, marketing types of diversification have been characterized. It has been indicated that concentration and diversification of small-scale agricultural production against the background of its integration contribute to further enterprise development. It has been found that low leveled small-scale agricultural producers should aim at the specialized production of food and agricultural raw material stuffs.

Keywords: *small-scale farmers, integration, specialization, concentration, diversification.*

УДК 338.484

МЕНЕДЖМЕНТ В ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ПРОБЛЕМИ

**О.А. Лозова, кандидат економічних наук, доцент
Запорізький національний технічний університет**

Встановлено, що в умовах сучасної ринкової економіки менеджмент є одним з основних елементів успішної діяльності туристичного підприємства. Проаналізовано проблеми менеджменту, які існують на підприємствах та надано пропозиції щодо їх вирішення.

Ключові слова: *менеджмент, управління, туристичні підприємства, проблеми менеджменту, ефективне управління.*

Туризм є важливим фактором забезпечення економічного зростання конкретної країни в цілому та її окремих територій. Незважаючи на складну соціально-економічну ситуацію, туристичний бізнес в Україні розвивається надзвичайно високими темпами і для цього є всі передумови: географічне положення, сприятливий клімат, наявність природного, історико-археологічного та рекреаційного потенціалів. Розвиток туристичного ринку України, зростання числа туристичних організацій та загострення конкурентної боротьби зумовили потребу